UŽ JSTE TO ČETLI?

VYBÍRÁME ČLÁNKY MĚSÍCE č.2/ZÁŘÍ 2026

CzechGlobe
Ústav výzkumu globální změny AV ČR

ČESKO SE POSOUVÁ K VYSYCHAJÍCÍMU JIHU. MŮŽE SE K NÁM ŠÍŘIT STEPNÍ KLIMA

4. 9. 2026

Vlny veder jsou v Evropě častější, delší a intenzivnější. Letošní léto bylo podle klimatologa Aleše Fardy zhruba o 15 let napřed oproti klimatickým projekcím. Česko přitom leží na rozhraní dvou oblastí, které se budou vyvíjet velmi odlišně. Je pravděpodobné, že se přikloníme spíše k vysychajícímu jihu Evropy a začne se k nám šířit stepní klima. Zásadní budou vhodně zvolená adaptační opatření a změna způsobu hospodaření s vodou.

Intenzita letošní vlny veder a sucha byla v Evropě natolik výjimečná a rekordní, že zaskočila i samotné klimatology. Je běžné, že klima meziročně i mezi desetiletími kolísá a objevují se různé regionální trendy. V současné situaci už ale můžeme pozorovat trend globální, kdy teplota roste prakticky na celé planetě. Některé regiony, mezi něž patří i Evropa, jsou zasaženy více.

Celý článek najdete zde

Zdroj: iRozhlas.cz

VĚDCI PŘEDSTAVILI VIZE MOŽNÉ BUDOUCNOSTI ČESKA

6. 9. 2026

Scénáře budoucího vývoje jsou nástrojem shrnujícím expertní stanoviska vědců, akademiků i zástupců tuzemské státní správy. Upozorňují na velmi rozdílné cesty, kterými by se mohla ubírat budoucnost České republiky do konce 21. století. Ústav výzkumu globální změny Akademie věd ČR – CzechGlobe vydal rozsáhlý report, který představuje více možných scénářů, jimiž by se Česko mohlo potenciálně vydat do roku 2100. Do dvouletého výzkumu se zapojila stovka expertů – nejen vědců, ale také další osobnosti z akademického sektoru a z oblasti veřejné správy, především z ministerstev, ale také z krajů. Výsledkem práce týmu Oddělení sociálně-ekologické analýzy jsou čtyři scénáře, přičemž každý scénář nastiňuje vývoj odlišným způsobem. Jsou to Rovnováha; Konflikt a rozpad; Opevněné světy, Všechny tváře růstu. Každý z nich představuje jinou kombinaci společenských, ekonomických, technologických a environmentálních změn.

Celý článek najdete zde

Zdroj: Česká televize

STROMY V ČESKU KVŮLI VEDRŮM NEBÝVALE TRPÍ, LESY SE POSTUPNĚ PROMĚNÍ

10. 9. 2026

České lesy mají letos za sebou tři velké vlny veder. Stromy trpí více, než si to široká veřejnost uvědomuje, přičemž v některých oblastech dokonce hrozí, že uhynou. Některé naše dřeviny k tomu, aby se z letošních veder vzpamatovaly, potřebují až tři roky. Podaří se jim to, pokud teploty v nadcházejících létech nebudou tak extrémní. S tím se ale nedá příliš počítat.

Alarmující data zveřejnil CzechGlobe – Ústav výzkumu globální změny Akademie věd ČR, který v reálném čase sleduje stav lesů v celé republice. Z jeho informací vyplývají dva závěry: lesy se bez naší intenzivní pomoci neobejdou a v příštích letech se zásadně promění. Naše lesy budou světlejší a bude v nich více druhů dřevin rozdílného věku. Tyto lesy sice už nebudou tak zarovnané a pěkné, jako dnes, ale budou odolnější vůči klimatické změně, uvedl Jan Krejza.

Celý článek najdete zde

Zdroj: Novinky.cz

KRAJINĚ CHYBÍ ZA LOŇSKÝ A LETOŠNÍ ROK AŽ STOVKY MILIMETRŮ SRÁŽEK

10. 9. 2026

České krajině chybí za loňský a letošní rok stovky milimetrů srážek proti průměru, který naprší v letech 1991 až 2020. Například standardně suché jižní Moravě loni chybělo do průměru 50 milimetrů a letos do konce srpna činí deficit 149 milimetrů. Průměrně tak každý měsíc chybí deset milimetrů, tedy deset litrů, které naprší na metr čtvereční. Na sousední Vysočině je deficit ještě vyšší, podle dat Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ) chybí 304 milimetrů. Negativní vodní bilanci v krajině ještě umocnilo horké letní počasí, které zvyšuje vypařování vody, uvedl klimatolog z ÚVGZ - CzechGlobe a ČHMÚ Pavel Zahradníček. Česko zažívá další dlouhou suchou epizodu, s mimořádně dlouhou a intenzivní se potýkalo v letech 2015 až 2020. Ta nynější začala de facto po povodních v září 2024. Kdy a jakým způsobem se podaří tento deficit dorovnat, nedokážeme předpovědět.

Celý článek najdete zde

Zdroj: CTK; Ovodárenství.cz

ČESKO POTŘEBUJE NOVÉ PŘEHRADY

27. 9. 2026

Sucho letos prověřilo českou vodohospodářskou infrastrukturu naplno. Vědec Miroslav Trnka varuje, že bez nových nádrží ani opatření v krajině se Česko neobejde.

Česko se bez stavby nových údolních nádrží na horních partiích vodních toků neobejde, pokud chce zachovat současnou úroveň spotřeby vody i její kvalitu. Miroslav Trnka, ředitel Ústavu výzkumu globální změny AV ČR, to řekl s tím, že zároveň nelze rezignovat na přírodě blízká opatření zlepšující odolnost krajiny. Letošní sezona ukázala, jak zásadní je mít dostatečně akumulované vodní zdroje. Klimatická změna přitom naznačuje, že extrémní sucha mohou být skutečně tak intenzivní a dlouhotrvající, jak naznačují projekce pro střední Evropu, a snadno tak přesáhnou podmínky, s nimiž vodohospodářská infrastruktura počítala v době svého vzniku.

Celý článek najdete zde

Zdroj: autorský text/ČTK

Akademie věd České republiky

SEZNAMTE SE S JEDNÍM Z NÁS

CzechGlobe
Ústav výzkumu globální změny AV ČR

ADAM BEDNAŘÍK

Pochází z Valašska. Vystudoval obor Ekologie a tvorba životního prostředí s navazujícím studiem v oboru Hydrobiologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Zde získal také doktorát v oboru Ekologie. Během studia absolvoval dvě stáže na Max Planck Institute for Terrestrial Microbiology v Marburgu se zaměřením na využití stabilních izotopů uhlíku ke studiu metanogeneze. Po studiu pracoval několik let jako hydrobiolog v Krkonošském národním parku. Od roku 2020 pracuje v CzechGlobe, kde se věnuje zejména produkci a emisím metanu ve vodních ekosystémech. Ve volném čase včelaří a doufá, že jednou zase půjde i na ryby.

Svou profesní kariéru jsi nastartoval v Krkonošském národním parku. Čemu jsi se věnoval?

V Krkonoších jsem na Oddělení ochrany přírody pracoval jako hydrobiolog. Bylo to velmi komplexní. Práce zahrnovala vše od monitoringu chráněných živočichů přes přípravu koncepčních a strategických dokumentů k ochraně druhů a území až po poskytování odborných stanovisek k záměrům na území parku, např. výstavbě malých vodních elektráren, retenčních nádrží nebo studní. Byla to skvělá zkušenost, z které čerpám dodnes. Měl jsem možnost pracovat se skvělými a inspirativními kolegy, jak po odborné, tak po lidské stránce.

Co rozhodlo o tom, že jsi praxi vyměnil za vědeckou kariéru?

Přestože byla práce v ochraně přírody různorodá a zajímavá, vnímal jsem, že jsem „rozervaný“ mezi mnoha tématy, protože to penzum činností bylo velké. Cítil jsem potřebu věnovat se věcem více do hloubky. Byl jsem stále jednou nohou ve vědě, protože jsem během práce dopisoval disertační práci. Po jejím dokončení jsem se rozhodl, že tímto směrem chci jít dál.

Co tě přivedlo do CzechGlobe a jaké byly tvé vědecké začátky?

O CzechGlobe jsem se dozvěděl právě ve chvíli, kdy jsem zvažoval, kam se posunout. Viděl jsem možnost navázat na svou předchozí práci během studií. Zejména v Oddělení toků látek a energie, kam jsem měl to štěstí nastoupit. Ze začátku jsem vypomáhal hlavně s měřením toků CO_2 z půdy a kmenů stromů a seznámil se s vybavením a chodem našich ekosystémových stanic. Marian Pavelka mi nechal od začátku dostatečně volné ruce, abych se mohl věnovat tomu, co mě lákalo nejvíc – vodě. S podporou kolegů jsme brzy začali s měřením metanu ve vodních tocích a mohl jsem tak postupně rozvíjet know-how, díky kterému teď dokážeme podchytit procesy spojené s toky metanu ve vodách od jeho produkce v sedimentech přes oxidaci bakteriemi ve vodě až po emise do ovzduší, včetně zapojení měření stabilních izotopů uhlíku k hlubšímu poznání jednotlivých procesů. Vyústilo to ve spolupráci se dvěma výzkumnými týmy z Rakouska, se kterými se nám podařilo získat společný projekt.

Proč je téma metanu tak zajímavé a důležité?

Přehradní nádrže, rybníky, jezera, řeky a mokřady – to všechno jsou v krajině hot spoty z hlediska produkce a emisí metanu. Dohromady tvoří téměř polovinu veškerých emisí metanu na světě, včetně těch z lidské činnosti. A je tomu tak zcela přirozeně. My však skrze změnu podmínek prostředí ovlivňujeme i tyto přírodní zdroje. A ten vliv může být obrovský. S rostoucí teplotou, úbytkem kyslíku ve vodách, eutrofizací a množstvím splavenin, které se dostávají do vod půdní erozí, bylo vyčísleno, že v současnosti člověk navyšuje emise z těchto zdrojů zhruba o třetinu. To je hodně, když uvážíme, že se bavíme skoro o polovině globálních emisí metanu. Tento vliv tak může neutralizovat mitigační opatření aplikovaná na jiné sektory lidské činnosti.

Jenže i přes současnou úroveň poznání je ta skládačka ještě hodně děravá. Reakce ekosystémů na měnící se faktory prostředí je různá a mohou ji dále zesilovat interakce mezi jednotlivými vlivy. Lepší pochopení těchto procesů nám pomáhá lépe vyčíslit skutečné emise metanu, vliv člověka na ně a zároveň odhadnout jejich budoucí vývoj. Já ještě rád zdůrazňuji, že když budeme usilovat o zlepšení stavu vodních ekosystémů, tak z toho budeme profitovat na všech frontách. Zlepší se kvalita vody pro vodárenské i rekreační účely, zvýší se biodiverzita a sníží emise skleníkových plynů. Pro nás to v praxi znamená, že abychom tyto procesy mohli studovat, tak se plácáme v zimě, v létě ve vodě a bahně. Vyrážet vzorkovat na nafukovacím člunu nebo se nořit do vody v prsačkách (gumácích po prsa) má své kouzlo. Ale člověk musí být zapálený, protože to může být i pěkně špinavá práce a třeba v zimě to tak snadné není. Naštěstí mám nadšené kolegy, kteří se toho nebojí.

Vidíš možnou spolupráci s kolegy z dalších oddělení?

Jednoznačně ano. Kromě početných diskusí, které vedeme napříč odděleními, když člověk řeší něco přesahující jeho expertízu, máme bližší spolupráci např. s Oddělením DPZ. Účastníme se terénních kampaní zaměřených na detekci emisí metanu ze skládek komunálního odpadu pomocí kombinace různých metod.

Aktuálně řešíme také možnou spolupráci s Oddělením analýz ekosystémových funkcí krajiny, kde se hodně věnují vodním ekosystémům. Vypadá to, že jsme našli průsečík našich aktivit a mohli bychom se společně věnovat efektům opatření za účelem revitalizace říční krajiny a jejich dopadům na ekosystémové funkce zahrnující mimo jiné i toky skleníkových plynů – zejména metanu, ale i oxidu uhličitého a oxidu dusného.